למחייה עשרים וחדא וכי מיית בהך חדא לימות דהא כי מחית אגבא דחייא קא מחית? אמר ליה אמר קרא °ונקלה אחיך לעיניך אחר שלקה, 'אחיך' בעינא, וליכא : עיבור החדש בשלשה : 'חישוב' לא קתני, 'קידוש' לא קתני אלא "עיבור", לא ליקדשא וממילא לעבר? אמר אביי תני 'קידוש החדש' תניא נמי הכי *קידוש החדש ועיבור השנה בשלשה דברי רבי מאיר אמר רבא והא "עיבור" קתני? אלא אמר רבא קידוש ביום עיבור בשלשה, אחר עיבור ליכא קידוש ומני רבי אלעזר (*בן) צדוק היא דתניא רבי אלעזר *(בן) צדוק אומר *אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו בשמים רב נחמן אמר קידוש אחר עיבור בשלשה, ביום עיבור ליכא קידוש ומני פלימו היא דתניא פלימו *אומר בזמנו אין מקדשין אותו, שלא בזמנו מקדשין אותו רב אשי אמר לעולם 'חישוב' קתני ומאי "עיבור", 'חישוב דעיבור' ואיידי דקבעי למיתני "עיבור שנה" תנא נמי עיבור חודש, חישוב חודש אין 'קידוש' חודש לא מני ר' אליעזר היא דתניא *ר' אליעזר אומר בין בזמנו *בין שלא בזמנו אין מקדשין אותו שנאמר °וקדשתם את שנת החמשים שנה" שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים : רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה כו' : תניא *כיצד אמר רבן שמעון בן גמליאל *בשלשה מתחילין, ובחמשה נושאין ונותנין, וגומרין בשבעה אחד אומר לישב ושנים אומרים שלא לישב בטל יחיד במיעוטו, שנים אומרים לישב ואחד אומר שלא לישב מוסיפין עליהם עוד שנים ונושאין ונותנין בדבר, שנים אומרים צריכה ושלשה אומרים אינה צריכה בטלו שנים במיעוטן, שלשה אומרים צריכה ושנים אומרים אינה צריכה מוסיפין עליהם עוד שנים שאין המנין פחות משבעה הני *'שלשה, חמשה, ושבעה' כנגד מי? פליגי בה רבי יצחק בר נחמני וחד דעימיה ומנו רבי שמעון בן פזי ואמרי לה רבי שמעון בן פזי וחד דעימיה ומנו ר' יצחק בר נחמני חד אמר כנגד ברכת כהנים וחד אמר (א) (שלשה) כנגד שומרי הסף, חמשה מרואי פני המלך, שבעה רואי פני המלך תני רב יוסף הני שלשה וחמשה ושבעה (ב) שלשה (כנגד) שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך שבעה רואי פני המלך א"ל אביי לרב יוסף עד האידנא מאי טעמא לא פריש לן מר הכי? אמר להו לא הוה ידענא דצריכיתו *מי בעיתו מנאי מילתא ולא אמרי לכו : 'זמן נשיא צריך גדי' סימן : ת"ר *אין מעברין את השנה אלא

במזומנין

דברים כה

ויקרא כה

תורה אור

למחייה עשרים וחדא · דהא אכתי חי הוה ואגבא דחיי מחי : חישוב לא קתני · דנימא שצריך שלשה לחשב אם יעברו את החודש דבחושבנא תליא אע"פ שצריך לעברו כגון משום ירקיא ומשום מתיא אפילו הכי חושבנא בעי כדתנן במסכת ערכין (דף ח:) אין פוחתין מארבעה חדשים המעוברין בשנה ולא נראה לעבר יותר על שמנה אבל תשעה מעוברין לא עבדינן דאם כן קדים ואתי סיהרא תלתא יומי ומחזי שיקרא הלכך צריך לחשב תולדות הלבנה אם תקדים שלשה ימים או שנים לקביעות החדש לא מעברינן ליה דתמהי בה אינשי: קידוש לא קתני · דנימא דצריך ג' לקבל עדות החדש מפי העדים ולומר מקודש החדש: אלא עיבור החדש · משמע שצריך שלשה לומר "מעובר החדש" אמירה זו למה : לא ליקדשיה ביום שלשים · וממילא כי מקדשינן ליה למחר מיעבר החדש שעבר דיום שלשים בתריה שדית ליה : תני קידוש · ועל כל חדשי השנה קאי : והא עבור קתני · דרך 'תנא טועה בגירסא' לחסר תיבה על ידי שכחה אבל אין נחלף לתנא בין גירסת קידוש לגירסת עיבור : ביום עיבור · יום עיבור הוא יום שלשים שממנו נעשה החדש מעובר כשרוצין לעברו : קידוש ביום עיבור · כגון בחדש חסר שעבר צריך שלשה לקדש ראש חדש הבא ביום ל' לחדש שעבר : לאחר עיבור · אם עשו חודש שעבר מלא וקבעו ר"ח ביום 'ל' ואחד' אין אומרין בו "מקודש מקודש" : בזמנו · ביום ל' דתולדתו ביום ל' הוא דאין חדש לבנה *פחות מכ"ט יום ומחצה ותשצ"ג חלקים : שכבר קידשוהו בשמים · ב"ד שלמעלה מאתמול : פלימו אומר בזמנו אין מקדשין אותו · שא"צ לעשות חיזוק לדבר שהרי בזמנו בא : חישוב דעבור · לחשב אם יעברוהו דאיט 'קידוש' סבר תנא דידן דלא צריך לקדושי לא מלא ולא חסר וכר"א בר' שמעון לקמן ואיידי דתני עיבור השנה דהוי נמי 'חישוב דעיבור' השנה והתם לא סגי דלא תני עיבור דאמירה בעי שיקדשו אדר השני לשם אדר דאי שתקי, ממילא לשם ניסן מיקבע, תנא נמי גבי חדש 'עיבור החדש' וקרייה נמי לחישוב "עיבור" ואשמעינן דחישוב בעינן אבל קידוש לא בעינן לא למלא ולא לחסר כר"א : שנים אתה מקדש · שנת של כל יובל ויובל מקדשין ב"ד לשם יובל: א' אומר לישב · א' מן השלשה אומר צריך לישב ולעיין אם צריכה לעבר שנה זו מפני האביב או התקופות או פירות האילנות כדלקמן (דף יא:): ושנים אומרים · אינו צריך להושיב ב"ד על כך שאין כאן ספק דודאי אינה צריכה לעבר : בטל יחיד במיעוטו · ולא ישבו החמשה עוד לעיין בדבר : שנים אומרים לישב ואחד אומר שלא לישב · הולכין אחר השנים ויושבין לישא וליתן אם צריכה לעבר אם לאו ומשא ומתן של עיבור צריך חמשה לפיכך מוסיפין עוד שנים ולקמן מפרש 'שלשה, וחמשה, ושבעה' כנגד מי : שנים אומרים צריכה · לעבר ושלשה אומרים אין צריכה בטלו שנים במיעוטן ועומדין והולכין להם : שנים אומרים אינה צריכה ושלשה אומרים צריכה · הולכין אחר הרוב ומוסיפין עוד שנים להשלמת המנין ומעברין : כנגד ברכת כהנים · בפסוק ראשון ג' תיבות והשני ה' והשלישי ז' תיבות: (ג) שלשה כנגד שומרי הסף כו' · כלומר אשכחנא דמלכותא דארעא שלשה ממונין, וחמשה ממונין, ושבעה ממונין: ג' כנגד שומרי הסף בצדקיהו (מלכים ב כה) גבי גלות נבוזראדן והתם נמי אשכחת חמשה מרואי פני המלך, ובאחשורוש (אסתר א) אשכחן שבעה שרי פרס ומדי ועיבור שנה מטכסיסי מלכות שמים הוא ליישב סדר השנים על מכונן :

במזומנין

שבבר קידשוהו בשמים · י"מ דב"ד של מעלה מקדשין אותו לעולם בשעת המולד ואין נראה דאם כן בזמנו נמי כבר קדשו בשמים אלא נראה כפירוש הקונטרס בפ"ב דר"ה דביום שלשים ממתינים ב"ד של מעלה לב"ד של מטה שמא יעברו אבל יום שלשים ואחד שאי אפשר *שלא קדשו היום מקדשין אותו בשמים מן השחר והא דאמר בירושלמי רבא בר זבדא בשם רב טעמא דר' אלעזר בר' צדוק בשעה שב"ד שלמעלה רואין שאין מקדשין אותה מקדשין הן יש לייסבו כפירוש הקונטרס דהכי פירש בשעה שב"ד שלמעלה רואין שאין מקדשין אותו מלמטה ביום ל' מקדשין אותו הן מן הבוקר ביום ל"א דאין כאן ספק דודאי יקבע היום :

ואיידי דתנא עיבור שנה · פירש בקונטרס דהתם לא סגי דלא תני עיבור דאמירה בעי שיקדשו אדר השני לשם אדר דאי שתקי ממילא מיקבע לשם ניסן מה שפירש שיקדשו אדר השני לשם אדר לא דק דלשון קידוש אין להזכיר להאי תנא דלא בעי קידוש לא מלא ולא חסר ואין אומר בו מקודש מקודש והיה לו לומר שקובעין אותו לשם אדר ומה שמשמע מתוך פי' דביום שלשים קובעין אותו לשם אדר שני אין נראה דאמרינן לקמן (דף יב·) אין מעברין את השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן אלא צריך לומר דאמירה של עיבור הייט בשעה שגומרין השבעה שתהא השנה מעוברת קודם שלשים של אדר ובשעה שבאו עדים שראו את החדש אפילו יקבעו אותו סתם לית לן בה וממילא הוי אדר השני : חישוב חדש אין קידוש חדש לא מני ר"א · תימה א"כ תיקשי דר' מאיר אדר' מאיר דבמתני' קתני עיבור החדש בשלשה ועיבור השנה בג' דברי ר"מ ולעיל קתני בברייתא קידוש החדש ועיבור השנה בג' דברי ר"מ ואין לומר דברי ר"מ דמתניתין אעיבור שנה קאי ולא אעיבור החדש מדקאמר דאיידי דבעי למיתני עיבור שנה תנא נמי עיבור חדש משמע דחד תנא תני תרווייהו : שבעה רואי פני מלך · פירש בקונטרס דאחשורוש קאי ואין נראה שתקנו כנגד שרי העו"ג ומפרש ר"ת דהם שרי ישראל דאשכחן בסוף מלכים (ב כה) דהגלה נבוזראדן ג' שומרי הסף וה' רואי פני המלך ובסוף ירמיה (נב) כתיב ושבעה אנשים מרואי פני המלך וכן מוכח בירושלמי ומונה אותן גבי סנהדרי גדולה והכי איתא התם אית תנא תני ע"א שנאמר ויקח רב הטבחים את שלשה שומרי הסף הרי שלשה ושבעה אנשים מרואי פני המלך הרי עשר וששים איש מעם הארץ הרי שבעים ומן העיר לקח סריס אחד אשר הוא פקיד על אנשי המלחמה הרי שבעים ואחד ולמה קרא אותו סריס שיושב ומסרס בהלכה כתוב אחד אומר ה' וכתוב אחד אומר שבעה להביא שני סופרי הדיינין :

בת

רבינו חננאל

ככ"צ ונקלה אחיך לעינין שילקה אחיך · כלומר יתקיים ויהיה חי : **עיבור** החודש בג' תירצה אביי תני קידוש תניא נמי הכי קידוש החודש בג' ועיבור השנה בג' דברי רבי מאיר *) ותירצה רבא הכי קידוש ביום עיבור והוא ביום שלשים בג' דיינין אחר עיבור ליכא קידוש כר' אלעיר ב"ר צדוק דתנן אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים · רב אשי אמר לעולם חישוב לעיבור החודש קתני ואיידי דבעי מיתנא עיבור שנה תנא נמי עיבור החודש ואסיקנא חישוב חודש אין מכלל דקידוש חודש ליכא ותנינן סתמא כרבי אלעזר (דתנן) [דתניא] בין שנראה בזמנו בין שלא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שנאמר וקדשתם את שנת החמשים שנה · שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים וקיי"ל דאפילו רבי אלעזר לא אמר אלא מדאורייי' אבל מדרבנן מקדשין · עיבור שנה בג' רשב"ג [אומר] בג' מתחילין ובה' נושאין ונותנין כו' · כיצד מתחילין בג' נושאין ונותנין בה' וגומרין בז' : **ירושלמי** בר קפרא שמע להון מהכא יברכך ה' וישמרך הרי ג' מתחילין בג' יאר ה' ה' תיבות מכאן שנושאין ונותנין בה'. ישא ה' פניו ז' מיכן שגומרין בז' ר' יהושע בן לוי אמר מהכא ויקח רב טבחים את שלשת שומרי הסף מיכן שמתחילין בג' · וחמשה אנשים מרואי פני המלך מיכן שנושאין ונותנין בחמשה · ושבעה אנשים רואי פני המלך מיכן שגומרין בז' (מתחילין בג') · אחד אומר לישב וב' אומרים שלא לישב בטל היחיד במיעוטו כלומר אין צורך לבית דין לישב שאין שנה זו צריכה עיבור ב' אומרים לישב אחד אומר שלא לישב מוסיפין עליהם שנים ונושאין ונותנין בה · שלשה אומרים צריכה ושנים אומרים אינה צריכה מוסיפין עליהם שנים שאין המנין פחות משבעה · ואם עיברוה בשלשה מעוברת . כלומר אם הסכימו מתחלת ישיבתן ששנה זו צריכה עיבור ועיבורה מעוברת : **תנו** רבנן אין מעברין את השנה אלא במזומנים

*) נראה דחסר כאן וצ"ל וצריך רבא והא עיבור קתני

סג א מיי' פ"ב מהל' קידוש החדש הל' ח:

סד ב מיי' שם פ"ד הלכה ט:

שלא יקדשו היום כצ"ל רש"ל

סה ג מיי' שם הלכה י:

סו ד מיי' שם הלכה ט:

[ר"ה כד. איתא רבי אלעזר בר' שמעון ועי' בפירש"י דהכא ד"ה חישוב דעיבור וכו']

[תוספתא פ"ב]

[צ"ל בר']

ר"ה כה.

ג"ז שם

ג"ז שם. ע"ש

יותר רש"ל

[תוספתא פ"ב]

מגילה כג

[מגילה שם. סוטה יד: נזיר יט.]

הגהות הב"ח

(א) גמרא וחד אמר כנגד שלשה שומרי כסף : (ב) שם וחמשה ושבעה כנגד שלשה שומרי : (ג) רש"י ד"ה כנגד שלשה שומרי כסף :

א) עיבור
ב) חישוב
ג) קידוש

נושא/מבנה
פירוש המשנה "עיבור החדש בשלשה"
△ 4 דעות של אמוראים
בסיס לפירוש בתנאים

נושא כללי:
עיבור שנה (עד יג:)

נושא
1) שיטת רשב"ג בעיבור השנה בשלשה, חמשה, ושבעה
2) וכנגד מי המספרים האלו

מבנה
"חד אמר"

נושא/מבנה
סידרה של ברייתות ומימרות שמתחילות "[אין] מעברין את השנה"